

УДК 141.2

О. Дивдик

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя (Україна)

## ПОНЯТТЯ «МАШИНА» У Л. МАМФОРДА

О. Dyvdyk

### MUMFORD'S CONCEPTION OF «MACHINE»

Л. Мамфорд дав розгорнутий аналіз широкого кола проблем механічної цивілізації, провів аналітичну оцінку сучасного соціального і культурного сприйняття техніки.

Філософ типологічно підійшов до аналізу феномену техніки і дав своє пояснення поняття «машини». Виконання складної роботи з високою колективною організацією він назвав «робоча машина», а дії щодо колективного примусу і знищення заслуговують, на думку автора, визначення «військової машини». Зародкові форми «військової машини» виникли раніше «робочої машини» і саме останній вдалося досягти неперевершеної досконалості виконання — не тільки по кількості зробленої роботи, але і за якістю і складністю її організованих структур. В випадку, коли поєднанні відразу всі компоненти (політичні, господарські, військові), Мамфорд вважає за потрібне використовувати термін «мегамашина», іншими словами, Велика машина. Технічне обладнання, породжене такою «мегамашиною» стає «мегатехнікою» яка, на відміну від інших технологій, до нашого часу продовжує виконувати більшу частину повсякденної роботи в цехах і на полях, іноді за допомогою енергетичних механізмів.

Тільки правителі, покладаючись на вчення астрономічної науки, виявилися здатні зібрати «мегамашину» і керувати нею. Цей механізм складався з живих, але пасивних людських деталей, кожна з яких виконувала особливий обов'язок, мала певну роль та завдання. Адже вся громада колективної організації виробляла величезний обсяг роботи і втілювала в життя великі задуми. З самого початку людська машина представляла два аспекти: один - негативний (примусовий), занадто часто руйнівний, і другий - позитивний, котрий сприяє розвитку, створенню нового.

«Мегамашина» виникла, коли вперше почали використовувати мідь для виготовлення знарядь праці і зброї, хоча механізація праці самої людини почалася задовго до механізації її робочих інструментів. Де б не була застосована «мегамашина», вона збільшувала виробництво енергії і дозволяла виконувати роботу на такому рівні, про який раніше не можна було і мріяти. Енергія, яка була доступною завдяки «мегамашині», значно розширила просторово-часові характеристики і дозволила виконувати операції набагато швидше. В результаті цього п'ять тисяч років тому були проведені грандіозні інженерні роботи, здатні затьмарити кращі сьгоднішні досягненнями в сфері масового виробництва, стандартизації і детального проектування.

Первісний образ машини відобразив надії і бажання, які справдилися вже в нашу епоху. У той же час, він наклав суворі обмеження і примушував до жорстокого рабства.

Ці обставини в силу викликані ними протидії сьогодні загрожують людству куди більш згубними наслідками, ніж в епоху пірамід. В результаті, ми бачимо, що з самого початку всі благі діяння механізованого виробництва нівелювалися процесом масового знищення, який став можливим завдяки «мегамашині».

#### Література:

1. Mumford L, Myth of the Machine, Vol. 1, 1969, Pages 9.
2. Mumford L, Myth of the Machine, Vol. 9, 1970, Pages 155.